

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.

_____ Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

«__» _____ 2024 р

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми «Державні та місцеві фінанси»
(назва програми)

на тему: «Комплексна оцінка фінансового стану державного підприємства»

Здобувача групи Ф-01а
(шифр групи)

Алексєєвої Вікторії Дмитрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Вікторія АЛЕКСЄЄВА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник _____ к.е.н., доцент Олена ЖУРАВКА
(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ (підпис)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.

Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

«__» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувача групи Ф-01а інституту ННІ БіЕМ
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Алексєєвої Вікторії Дмитрівни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи «Комплексна оцінка фінансового стану державного підприємства»

Затверджено наказом по СумДУ № 0580-VI від «24» травня 2024 р.

Термін здачі здобувачкою завершеної роботи «27» травня 2024 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, офіційні статистичні дані державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, матеріали фінансової звітності НАК «Нафтогаз України», матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення): дослідити сутність та особливості комплексної оцінки фінансово стану державного підприємства; проаналізувати методологію оцінки фінансового стану підприємства; охарактеризувати фінансово-господарську діяльність НАК «Нафтогаз України»; надати комплексну оцінку фінансового стану підприємства за 2020-2022 рр.; запропонувати напрями покращення фінансово стану державного підприємства.

Дата видачі завдання: «08» квітня 2024 р.

Керівник к. е. н., доцент Олена ЖУРАВКА

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Завдання прийнято до виконання «08» квітня 2024 р.

Вікторія АЛЕКСЄВА

ABSTRACT

of the Bachelor's Degree Qualification Thesis on the topic:
Comprehensive Assessment of the Financial Condition of a State-owned Company
by Viktoria Alekseieva

Bachelor's qualification work consists of an introduction, 5 chapters, conclusion, list of references and five annexes. Work is carried out of 33 sheets, containing 15 tables and 7 figures. References include 34 literature sources.

Relevance of the qualification thesis topic. State-owned enterprises (SOEs) significantly impact a country's economy by providing essential services and products, creating employment opportunities, and acting as economic stabilizers, especially during crises. They play a crucial role in strategic industries, invest in infrastructure development, and contribute to government revenues through taxes and dividends. By regulating markets and preventing monopolization, SOEs ensure the availability of essential goods and services to the public. Additionally, they perform vital social functions by supporting various social programs, thereby enhancing the quality of life for the population. Given their extensive influence, it is essential to conduct a comprehensive financial assessment of SOEs to ensure they operate efficiently and effectively. Such an assessment is critical for several reasons. Firstly, it ensures transparency and accountability in the operations of SOEs, which is fundamental for maintaining public trust. Secondly, it allows for the efficient management of state resources by identifying and addressing financial inefficiencies and potential risks. This helps in reducing financial risks and improving the overall stability of these enterprises. Moreover, a thorough financial assessment provides valuable insights into the financial health and operational efficiency of SOEs. It highlights areas where improvements are needed and supports informed decision-making and strategic planning. This is crucial for achieving the socio-economic objectives of the state, as the financial robustness of SOEs directly impacts their ability to fulfill their mandates and contribute positively to the economy. Therefore, the relevance of this thesis lies in its focus on the need for rigorous financial analysis of state-owned enterprises. By addressing this need, the research supports the transparency,

accountability, and long-term success of SOEs in serving public interests and contributing to the overall stability and development of the country's economy. This comprehensive financial assessment is not only a tool for improving current operations but also a strategic imperative for ensuring the future sustainability and effectiveness of state-owned enterprises.

The aim of this thesis is to assess the financial condition of a state-owned enterprise, identify the main problems in its financial and economic activities, and provide recommendations for improving its financial position.

To achieve the formulated research objective, we reviewed and analyzed a range of sources that helped identify the theoretical and practical aspects of a comprehensive assessment of the financial condition of a state-owned enterprise. The foundational base comprises scientific articles and other theoretical materials from researchers, statistical data, as well as annual financial statements of the enterprise under study.

In detail, the literature review included an extensive examination of scholarly articles focusing on the methodologies and frameworks utilized in financial analysis. This provided a solid theoretical foundation for understanding the critical elements of financial stability, solvency, liquidity, profitability, and business activity. Additionally, statistical data were sourced from national and industry-specific databases, ensuring that the analysis is grounded in the latest available economic indicators and trends.

During the writing of the theoretical part of the qualification work, the method of analysing the theoretical aspects of the complex assessment of the financial condition of the state enterprise and the graphic method for a more understandable display of the processed material were used. When conducting co-comparative, horizontal, vertical analyses, coefficient method and graphic method. Main results of the qualification research. The first chapter of the qualification work reveals the essence and importance of a comprehensive assessment of the financial condition of a state-owned enterprise, the necessity of conducting such an assessment, and the key aspects of its determination. The second chapter examines the methods for conducting a comprehensive assessment of the financial condition of a state-owned enterprise, as well as the main indicators involved. The third chapter presents a general characterization of the financial and economic

activities of the enterprise under study through the analysis of the structure of its assets and liabilities, as well as the "golden rule of economics." The fourth chapter provides calculations of the main indicators for assessing the financial condition of the enterprise. The analysis covers the period from 2020 to 2022. A comprehensive and thorough analysis of the financial condition of the state-owned enterprise was conducted based on key performance indicators (financial stability, solvency and liquidity, profitability, and business activity). Additionally, a factor analysis of the likelihood of the enterprise's bankruptcy was performed to forecast its financial results, and ways to improve the financial condition of the studied business entity were identified. Based on a factor analysis of profitability, we were able to conclude that the decrease in profits is primarily affected by a decrease in the volume of sales of products, which is why ways to improve the financial condition of the enterprise were proposed. Analysis of liquidity indicators allowed us to determine that the absolute liquidity ratio has a value that is much lower than the normative one. Since the absolute liquidity ratio is affected by the amount of receivables for goods, works and services, measures were proposed to optimise it.

The bachelor's degree qualification research is comprehensive.

Key words: comprehensive financial assessment, state-owned enterprise, financial condition, financial analysis, economic stability.

The year of qualification work defence – 2024.

ЗМІСТ

Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів.....	7
Вступ.....	8
1. Сутність та значення комплексної оцінки фінансового стану державного підприємства	10
2. Методологія оцінки фінансового стану державного підприємства	14
3. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності НАК «Нафтогаз України»	18
4. Комплексна оцінка фінансового стану НАК «Нафтогаз України»	25
5. Напрямки покращення фінансового стану державного підприємства	34
Висновки	39
Список використаних джерел	41
Додаток А Трактуювання сутності поняття фінансовий стан підприємства.....	45
Додаток Б Фінансова звітність НАК «Нафтогаз України»	46
Додаток В Система показників аналізу фінансового стану підприємства.....	50
Додаток Г Моделі визначення ймовірності банкрутства підприємства....	52
Додаток Д Методика розрахунку показників для факторного аналізу підприємства.....	53

Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів

ФС – фінансовий стан

ДП – державне підприємство

КОФСДП – комплексна оцінка фінансового стану державного підприємства

ФСП – фінансовий стан підприємства

ВСТУП

Державні підприємства значно впливають на економіку країни. Вони забезпечують стратегічні галузі, створюють тисячі робочих місць, іграють роль стабілізаторів економіки під час криз, інвестують у розвиток інфраструктури, та забезпечують бюджетні надходження через податки та дивіденди. Також ДП допомагають регулювати ринок, запобігаючи монополізації і забезпечуючи доступність основних товарів та послуг, і виконують соціальні функції, підтримуючи соціальні програми та покращуючи якість життя населення. Таким чином, вони відіграють ключову роль у стабільності та розвитку економіки країни, що обумовлює необхідність проведення КОФСДП. Актуальність комплексної оцінки фінансового стану державного підприємства обумовлена необхідністю забезпечення прозорості та підзвітності його діяльності, ефективного управління державними ресурсами, зменшення фінансових ризиків та покращення стабільності.

Метою кваліфікаційної роботи є оцінка фінансового стану державного підприємства, виявлення головних проблем у фінансовій та господарській діяльності та надання рекомендацій щодо покращення фінансового стану державного підприємства.

Відповідно до мети було сформовано для подальшого вирішення наступні завдання:

- дослідити сутність та значення КОФСДП;
- проаналізувати методологію оцінки фінансового стану державного підприємства;
- охарактеризувати фінансово-господарську діяльність НАК «Нафтогаз України»;
- надати комплексну оцінку фінансового стану НАК «Нафтогаз України»;

– запропонувати напрямки покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз України».

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні аспекти комплексної оцінки ФС підприємства.

Об'єктом виступає сукупність економічних відносин, які виникають у процесі КОФСДП.

При проведенні дослідження теоретичних аспектів комплексної оцінки фінансового стану ДП були використані наступні методи: спостереження, порівняння та узагальнення, а також монографічний метод та метод наукової абстракції. Під час аналізу ФСП було застосовано такі методи, як: метод порівняння, горизонтальний та вертикальний аналіз, факторний аналіз, а також розрахунково-аналітичний метод.

Інформаційною базою для написання роботи стали: навчальні посібники, наукова література, періодичні видання, методичні вказівки, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності НАК «Нафтогаз України».

Результати роботи представлені та апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії», 2024 р. [34].

Дослідження проведене двома здобувачами та складає комплексну кваліфікаційну роботу з Вакуменко Г. О.

Кваліфікаційна робота складається з п'яти розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота включає 15 таблиць, 7 рисунків та 5 додатків. Список використаних джерел включає 34 найменування.

1 Сутність та значення комплексної оцінки фінансового стану державного підприємства

Економіка будь-якої країни певним чином залежить від державного сектору, що підкреслює необхідність створення ефективної системи управління цим сектором.

ДП відіграють важливу роль в економіці України, адже вони сприяють збільшенню ВВП та надходжень до бюджету, а також роблять значний економічний та соціальний внесок у розвиток країни. Значне місце в роботі підприємств займає ФД, а від ФС залежить успішність їх функціонування.

З переходом України до ринкових відносин та збільшенням прав підприємств у фінансово-економічній діяльності, значно зросла роль якісного аналізу ФС підприємства, оцінки його платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності, а також пошуку шляхів для вдосконалення і зміцнення фінансової стабільності.

Фінансовий стан підприємства визначає наскільки успішно функціонує підприємство та які є шляхи покращення його фінансового результату. Сутність поняття «фінансовий стан» вивчали багато вітчизняних і зарубіжних науковців, що зумовило необхідність його уточнення. Аналіз сутності поняття «фінансовий стан підприємства» наведено в таблиці А.1 (додаток А), здійснивши який можемо зробити висновок, що ФС є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин. Отже, характеристика фінансово-господарської діяльності ДП є основою оцінки його фінансово стану.

На фінансовий стан ДП впливають результати його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Неперервний випуск продукції та її продаж позитивно впливають на фінансовий стан, так само, як і підвищення показників прибутковості, що залежать від обсягів виробництва продукції. Отже, неритмічність виробничих процесів та погіршення якості продукції можуть призвести до проблем з її реалізацією, що, в свою чергу, вплине на платоспроможність підприємства через зменшення надходження коштів.

Аналізуючи трактування сутності поняття «фінансовий стан підприємства» можна дійти висновку, що на фінансову стійкість ДП впливають зовнішні та внутрішні фактори (рисунок 1.1).

Рисунок 1.1 – Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [11,33]

ФД підприємства повинна спрямовуватись на систематичне надходження та ефективне використання фінансових ресурсів, досягнення оптимального співвідношення власних та залучених коштів і забезпечення фінансової стійкості. Тому, оцінка фінансового стану ДП є необхідною для забезпечення стабільності його функціонування [7].

Основною метою оцінки ФСП є пошук можливих шляхів підвищення рентабельності його продукції та виконання фінансових зобов'язань, саме тому проводити оцінку потрібно всебічно, за допомогою різних методів. Це доводить

оцінити стан ДП не тільки за певний період, а за ряд періодів, аби проаналізувати динаміку, що, в свою чергу, дозволить виявити слабкі місця в діяльності підприємства та знайти можливі шляхи підвищення його стану [18].

Оцінити фінансовий стан підприємства можна за допомогою діагностики, метою якої є розробка заходів покращення можливостей підприємства за допомогою підвищення його прибутковості [10,23]. Інформаційною базою для діагностики фінансового стану підприємства є Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та примітки до річної фінансової звітності.

Діагностика ФС підприємства відбувається в декілька етапів (рисунок 1.2).

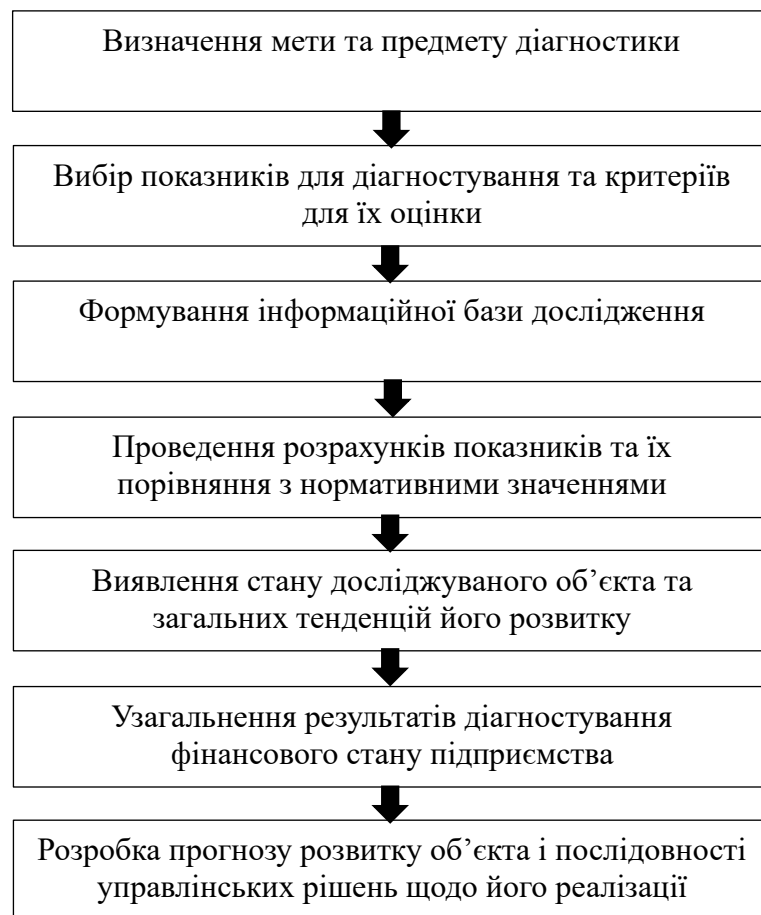

Рисунок 1.2 – Етапи діагностики фінансового стану підприємства [33]

На першому етапі відбувається визначення мети та предмету діагностики. На другому – вибір показників для діагностування та критеріїв для їх оцінки. На цьому

етапі основними показниками є показники ліквідності, платоспроможності, рентабельності, ділової активності та фінансової стійкості. На третьому етапі відбувається формування інформаційної бази дослідження за допомогою фінансової звітності підприємства. Четвертий етап характеризується проведенням розрахунків показників та їх порівняння з нормативними значеннями. На п'ятому етапі відбувається виявлення стану підприємства та загальних тенденцій його розвитку. На шостому етапі – узагальнення результатів діагностики фінансово стану ДП, на основі яких на сьомому етапі розробляється прогноз розвитку підприємства.

Діагностика ФС є необхідною складовою функціонування кожного підприємства, що дозволяє проаналізувати його діяльність та запропонувати шляхи покращення його ФД. Склад зазначити, що діяльність підприємства вважається ефективною за умов ефективного використання фінансових ресурсів, вчасного розрахунку за зобов'язаннями та якщо підприємство є рентабельним [19].

Отже, проаналізувавши трактування сутності поняття «фінансовий стан» та етапи його діагностики, можемо зробити висновок, що аналіз ФСП важливий з кількох ключових причин. По-перше, він допомагає оцінити надійність та стабільність підприємства як фінансового партнера, що важливо для постачальників, кредиторів та інвесторів. По-друге, аналіз надає керівництву інформацію для ухвалення обґрунтованих рішень щодо стратегічного планування, інвестицій та оперативного управління. По-третє, потенційні інвестори використовують фінансовий аналіз для оцінки доцільності вкладення коштів у підприємство, а банки та інші кредитори – для прийняття рішень про надання кредитів та визначення умов кредитування. Крім того, аналіз допомагає виявити слабкі місця, ризики та потенційні проблеми, а також визначити можливості для розвитку та вдосконалення. Ще однією важливою причиною є можливість проведення порівняльного аналізу із конкурентами та галузевими стандартами, щоб оцінити конкурентоспроможність підприємства. Нарешті, аналіз фінансового стану забезпечує виконання вимог щодо фінансової звітності та прозорості перед регулюючими органами.

2 Методологія оцінки фінансового стану державного підприємства

При здійсненні аналізу фінансового стану державного підприємства використовуються певні методи. Основними є наступні:

1) Горизонтальний аналіз – оцінка змін фінансових показників за певний період. Даний аналіз допомагає виявити тенденції та зміни в розвитку компанії;

2) Вертикальний аналіз, який ще називають структурним, визначає структуру фінансових показників у відсотках від загальної суми. За допомогою даного метода ми можемо визначити частки різних елементів фінансових звітів;

3) Трендовий аналіз порівнює показники звітної періоду з попередніми періодами для того, аби визначити основні тенденції в балансі чи фінансових показниках;

4) Аналіз відносних показників (аналіз коефіцієнтів) – це аналіз, який розраховує співвідношення між окремими статтями звітів підприємства, аби визначити залежність та взаємозв'язок показників;

5) Порівняльний аналіз включає аналіз зведених показників як самого підприємства, так і його дочірніх компаній, а також порівнює показники аналізованого підприємства з показниками підприємств-конкурентів;

6) Факторний аналіз визначає вплив окремих факторів на результативний показник. Даний аналіз може бути як прямим, коли показник розкладається на окремі складові, або зворотним, коли ситуація відбувається навпаки [6,21].

Дані методи можна комбінувати для отримання більш повної інформації про фінансову діяльність підприємства та розробки стратегій покращення його фінансового стану. Вибір методу аналізу залежить від багатьох факторів, таких як галузеві особливості, умови на ринку, структуру балансу та звітів підприємства, а також форму власності компанії. Проте, в працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених більшої уваги приділяється саме методу аналізу коефіцієнтів.

Кожен метод оцінки фінансового стану підприємства має свої переваги та недоліки, проте ми розберемо деякі з них (рисунок 2.1).

Рисунок 2.1 – Переваги та недоліки методів оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [21,28]

Важливим є те, що стійкий фінансовий стан ДП формується протягом всієї його фінансово-господарської діяльності, що свідчить про необхідність використання різноманітних методів та показників, які всебічно відображають стан підприємства. В комплексній оцінці кожен показник важливий і має бути проаналізований.

В той же час, показники ФС підприємства повинні бути такими, аби всі зацікавлені сторони мали змогу оцінити ефективність діяльності підприємства,

його надійність та можливість співпраці з ним. Кожне підприємство зацікавлене в підтримці свого стійкого стану, але це також залежить від співпраці з постачальниками, покупцями, банками та акціонерами. Підприємство може вплинути на те, чи буде воно привабливим для інвесторів серед інших компаній.

Отже, аналізувати фінансовий стану державного підприємства необхідно регулярно, оскільки його покращення безпосередньо впливає на економічні перспективи компанії. Аналіз фінансового стану підприємства потребує дотримання певних принципів (рисунок 2.2).

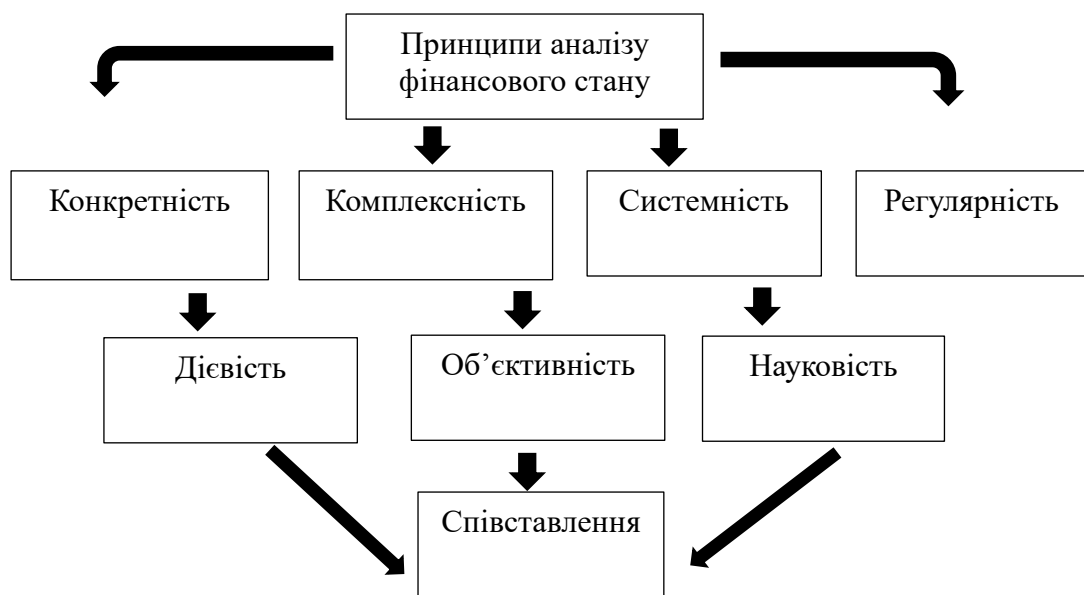

Рисунок 2.2 – Принципи аналізу фінансового стану [1]

Принцип конкретності передбачає аналіз, що базується на конкретних даних та надає конкретні результати. Принцип комплексності означає ґрунтовне вивчення економічного явища або процесу з метою об'єктивної оцінки. Принцип системності – дослідження економічних явищ відбувається з урахуванням їх взаємозв'язку, а не окремо один від одного. Принцип регулярності свідчить про те, що аналіз відбувається регулярно, із заздалегідь зазначеними проміжками часу. Принцип об'єктивності передбачає безперервне вивчення економічних явищ, що дає змогу зробити обґрунтовані висновки. Принцип дієвості – висновки можна використовувати у практичних цілях. Щодо принципу співставлення, то він

означає, що дані та висновки аналізу мають бути співставлені між собою. Принцип науковості передбачає керування науково-обґрунтованими методами.

Комплексний фінансовий аналіз охоплює ключові показники фінансової та господарської діяльності підприємства. Основні показники оцінки фінансового стану підприємства наведені на рисунку 2.3.

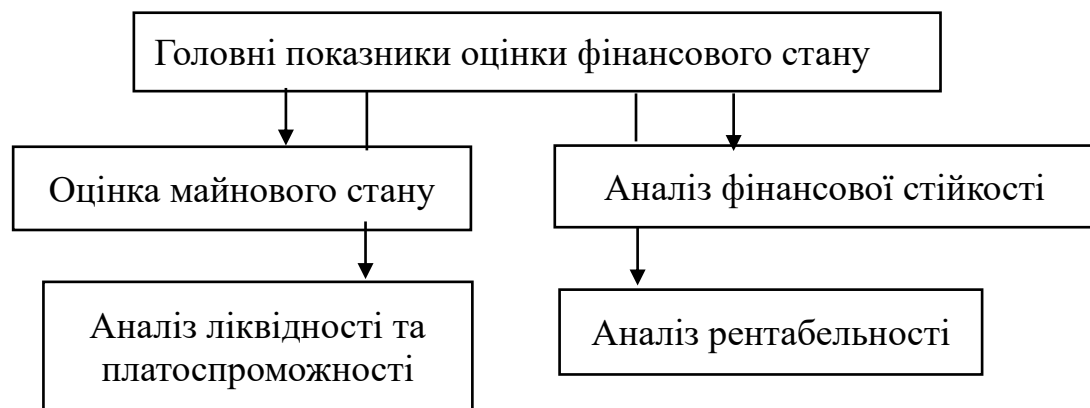

Рисунок 2.3 – Схема основних показників оцінки фінансового стану підприємства [14]

Важливо зазначити, що для аналізу фінансового стану підприємства показники його фінансової стійкості розраховують протягом декількох років. Даний показник, разом з показниками платоспроможності, ліквідності та майнового стану, дає можливість зробити висновки про ФД державного підприємства.

3 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності НАК «Нафтогаз України»

Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» займається експлуатацією, транспортуванням та зберіганням природного газу, виконуючи функції оператора газотранспортної системи України.

Компанія була заснована 25 лютого 1988 року згідно з Указом президента і розташована в Україні, місті Києві, на вулиці Б. Хмельницького, 6.

Компанія є першим та єдиним в Україні видобувником вуглеводнів, національним оператором з їх імпорту та транзиту. Нафтогаз забезпечує зберігання газу в найбільших підземних сховищах Європи, дбає про надійне та безпечне газопостачання країни в умовах здійснення ринкових реформ, екологічної трансформації та відбиття російської агресії [25].

«Нафтогаз» є однією з найбільших компаній України, яка є найбільшим роботодавцем в країні. Компанію очолює Андрій Коболев.

Метою компанії «Нафтогаз України» є отримання прибутку від видобутку, експлуатації, транспортування природного газу, підвищення розвитку нафтогазового комплексу та доставляння його споживачам України.

Організаційна структура компанії Нафтогаз:

- 1) Органи компанії: загальні збори, наглядова Рада та правління;
- 2) Інші органи та служби компанії: керівник з питань комплаєнсу, корпоративний секретар та керівник з питань управління ризиками, до якого відносяться служба внутрішнього аудиту, уповноважений антикорупційної програми та фінансовий контролер [25].

В структурі даної компанії передбачені всі функції, необхідні для ефективного здійснення робочої мети працівниками, що дозволяють вирішувати всі виникаючі під час експлуатації природного газу проблеми.

Для характеристики фінансово-господарської діяльності доречним буде перш за все проаналізувати формування чистого прибутку підприємства за

допомогою даних, наведених в таблиці 3.1. Аналіз показників оцінки фінансового стану підприємства буде здійснюватися на основі даних річної фінансової звітності (додаток Б).

Таблиця 3.1 – Формування чистого фінансового результату підприємства за період 2020 – 2022 рр.

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2018	2019	2020	2021	2022	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	204938,1	178349,4	121058,7	170462,2	169912,3	-35025,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	-	-	-	-	-	9303,8
Валовий прибуток/збиток, тис. грн	46037,6	31041,3	-827,0	20149,1	20315,6	-25722,0
Чистий фінансовий результат(прибуток / збиток), тис. грн	13613,3	50658,2	-18001,7	13051,5	-36606,7	-50220,0

Аналізуючи дані таблиці 3.1 за період 2018 – 2022 рр., можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції у 20218 році становив 204 938,1 млн. грн., а у 2022 році зменшився на 35 025,8 млн. грн. і складав 169 913,3 млн. грн., що є негативним явищем. Аналізуючи показники валового прибутку за досліджуваний період, спостерігаємо зменшення доходу на 25 722,0 млн. грн. у 2022 році стосовно 2018 року. Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток) підприємства НАК «Нафтогаз України» у 2018 році становив 13 613,3 млн. грн., а у 2022 році – (-36 606,7) млн. грн., отже у 2022 році чистий фінансовий результат зменшився на 50 220,0 млн.грн. стосовно 2018 року.

Проаналізуємо виконання підприємством НАК «Нафтогаз України» «золотого правила економіки» за період з 2020 року по 2022 рік.

Для того, щоб виконувалось «золоте правило економіки» потрібно, щоб темп зростання прибутку був більшим за темп зростання виручки від реалізації продукції, який, в свою чергу, більший за темп зростання активів (валюти балансу) і більше 100%.

Таблиця 3.2 – Аналіз виконання «золотого правила економіки» за період 2018 – 2022 рр., %

Показник	Рік					Відхилення
	2018	2019	2020	2021	2022	
Темп зростання валюти балансу	-22,5	3,3	-20,0	10,9	14,5	37,0
Темп зростання власного капіталу	-7,6	-3,4	-18,3	13,0	3,7	11,3
Темп зростання чистого доходу від реалізації продукції	9,1	-13,0	-32,1	40,8	-0,3	-9,4
Темп зростання чистого прибутку/збитку	-64,3	272,1	-135,5	172,5	-380,5	-316,2

Рівність, що відповідає «золотому правилу економіки», виглядає наступним чином: $TrЧП > TrД > TrВК > TrА > 100\%$. Отже, аналізуючи дані таблиці 3.2 бачимо, що за період з 2018 року по 2022 рік відповідність «золотому правилу економіки» спостерігається лише у 2021 році, адже $172,5 > 40,8 > 13,0 > 10,0 > 100\%$. У 2018 році маємо наступну рівність: $TrД > TrВК > TrА > TrЧП$, у 2019 році ситуація така: $TrЧП > TrА > TrВК > TrД$, у 2022 році: $TrА > TrВК > TrД > TrЧП$. Найгіршу ситуацію маємо у 2022 році, адже всі показники менше 0, а рівність виглядає наступним чином: $TrВК > TrА > TrД > TrЧП$.

Для аналізу фінансового стану підприємства не менш важливим є аналіз показників його майнового стану (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Склад і структура витрат ДП за 2018–2022 рр.

Показник	Рік									
	2018		2019		2020		2021		2022	
	Сума, млн.грн.	%	Сума, млн.грн.	%	Сума, млн.грн.	%	Сума млн.грн.	%	Сума млн.грн.	%
Собівартість реалізованої продукції	158 900,6	62,1	147 308,1	76,0	121 058,7	67,1	150 313,1	84,4	148 596,8	68,2
Адміністративні витрати	3666,0	1,4	3514,6	1,8	3180,4	1,8	3066,4	1,7	2493,3	1,1
Витрати на збут	-	-	1532,1	0,8	3153,3	1,7	1232,5	0,7	1321,0	0,6

Продовження таблиці 3.3

Інші операційні витрати	21 933,6	8,6	20 716,5	10,7	26 032,2	14,3	16 288,5	9,2	47 805,3	21,8
Фінансові витрати	5003,1	2,0	6333,4	3,3	5971,6	3,2	4451,4	2,5	6082,8	2,8
Інші витрати	61 939,0	24,2	506,0	0,3	16 240,7	8,9	-	-	11 621,4	5,3
Витрати з податку на прибуток	4597,8	1,8	13 877,9	7,2	5382,4	3,0	2660,7	1,5	423,9	0,2
Загальна сума витрат	256 040,1	100	193 788,6	100	181 666,3	100	178 012,6	100	219 344,5	100

Отже, з даних таблиці 3.3 можна дійти висновку, що собівартість реалізованої продукції НАК «Нафтогаз України» не має чіткої тенденції до зростання, адже спочатку вона зменшилась з 158 900,6 млн.грн. у 2018 році до 121 058,7 млн.грн. у 2020 році, далі вона знову зросла до 150 313,1 млн.грн. у 2021 році, але до 2022 року знову зменшилася і становила 148 596,8 млн.грн. Загалом за аналізований період показник зменшився на 9 303,8 тис.грн. Адміністративні витрати мали чітку тенденцію до зменшення протягом аналізованого періоду. Загалом зменшення становить 1 172,7 млн.грн.

Всі інші витрати не мали чіткої тенденції до збільшення або зменшення протягом періоду з 2018 року по 2022 рік, що не є позитивним явищем, адже, витрати мають не стійку тенденцію, що негативно впливає на розвиток підприємства. Найбільшу частку в структурі витрат аналізованого підприємства на 2022 рік становить собівартість реалізованої продукції і складає вона 68,2%. Підвищення собівартості продукції свідчить про те, що підприємство має підіймати ціни на свою продукцію, а також підвищуються витрати на неї.

Для більш розгорнутої характеристики фінансово-господарської діяльності підприємства «Нафтогаз України» слід провести аналіз його активів і пасивів. Це дасть змогу проаналізувати майно, що знаходиться в наявності підприємства, а також джерела фінансування.

Оцінити динаміку складу та структури активів НАК «Нафтогаз України» можна за допомогою даних, наведених в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Склад і структура активів за 2018–2022 рр.

Показник	Рік									
	2018		2019		2020		2021		2022	
	Сума, млн.грн.	%	Сума, млн.грн.	%	Сума, млн.грн.	%	Сума млн.грн.	%	Сума млн.грн.	%
Нематеріальні активи	105,3	0,02	50,2	0,01	37,5	0,01	103,4	0,02	104,4	0,02
Основні засоби	568,1	0,1	476,7	0,1	317,0	0,08	282,4	0,1	247,7	0,1
Довгострокові фінансові інвестиції	333 360,2	67,3	272 275,0	53,3	242 695,0	59,4	269 457,0	59,4	313 921,2	60,5
Інші необоротні активи	307,9	0,06	11,4	0,00	21 895,7	5,4	54 116,4	11,9	42 051,4	8,1
Запаси	81 992,4	16,6	83 327,8	16,3	59 550,2	14,6	22 089,8	4,9	21 737,6	4,2
Дебіторська заборгованість	58 392,1	12,0	69 528,6	13,6	35 822,3	8,8	82 977,5	18,3	125 960,3	24,3
Гроші та їх еквіваленти	10 844,2	2,2	75 847,6	14,8	33 985,9	8,3	20 561,9	4,5	5 141,7	1,0
Інші оборотні активи	2 006,4	0,4	341,3	0,1	701,3	0,2	4 930,4	1,1	1 615,9	0,3
Разом	495 025,7	100	511 240,9	100	408 854,8	100	453 530,8	100	519 109,8	100

Проаналізувавши дані таблиці 3.4 можемо сказати, що валюта балансу НАК «Нафтогаз України» за аналізований період не мала чіткої тенденції. З 2018 року по 2019 рік вона зросла на 16 215,2 млн. грн., з 2019 року по 2020 рік показник зменшився на 102 386,1 млн. грн., а вже до 2022 року валюта балансу знову зросла і у 2022 році становила найбільше значення за аналізований період, а саме – 519 109,8 млн. грн.

Більшу частину активів складають необоротні активи, які у 2022 становили близько 70,23% від валюти балансу, в той час, коли оборотні – близько 29,77%. Найбільшу частку в структурі активів за період з 2018 року по 2022 рік займають довгострокові фінансові інвестиції, які з 2018 року по 2020 рік мали тенденцію до зменшення, але з 2020 року по 2022 рік почали знову зростати. Найбільше значення

за аналізований період спостерігається у 2018 році, загалом відхилення по роках склало -19 448,0 млн. грн.

Для аналізу складу та структури пасивів підприємства доцільним буде проаналізувати дані таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Склад і структура пасивів за 2018–2022 рр.

Показник	Рік									
	2018		2019		2020		2021		2022	
	Сума, млн.грн.	%	Сума, млн.грн.	%	Сума, млн.грн.	%	Сума млн.грн.	%	Сума млн.грн.	%
Зареєстрований капітал	190 150,5	38,4	190 150,5	37,2	190 150,5	46,5	190 150,5	41,9	190 796,7	36,8
Капітал у дооцінках	256 739,1	51,9	216 302,4	42,3	43 513,6	10,6	106 216,6	23,4	155 135,2	29,9
Додатковий капітал	2656,0	0,5	2655,0	0,5	2655,9	0,7	2655,3	0,6	2643,6	0,5
Резервний капітал	4717,2	1,0	5397,8	1,1	7930,8	1,9	7930,8	1,8	8583,3	1,7
Нерозподілений прибуток	55 579,4	11,2	29 332,1	5,7	70 275,7	17,2	48 343,0	10,7	11 375,1	2,2
Довгострокові кредити банків	10 707,3	2,2	11 137,7	2,2	9735,7	2,4	7869,8	1,7	1971,8	0,4
Інші довгострокові зобов'язання та забезпечення	186,1	0,04	35 833,8	7,0	44 651,0	10,9	32 936,8	7,3	818,1	0,2
Короткострокові кредити банків	19 807,0	4,0	5119,7	1,0	121,1	0,03	2702,1	0,6	13 665,8	2,6
Поточна кредиторська заборгованість	46 628,0	9,4	44 643,1	8,7	33 563,0	8,2	24 376,3	5,4	87 536,4	16,9
Поточні забезпечення	17 268,8	3,5	33 716,6	6,6	1816,6	0,4	1721,1	0,4	5515,9	1,1
Доходи майбутніх періодів	211,4	0,04	205,0	0,04	198,5	0,05	186,2	0,04	182,1	0,04
Інші поточні зобов'язання	4062,8	0,8	4212,3	0,8	4242,4	1,0	28 442,5	6,3	40 885,8	7,9
Разом	495 025,7	100	511 240,9	100	408 854,8	100	453 530,8	100	519 109,8	100

Проаналізувавши дані таблиці 3.5 можемо зробити висновок, що найбільше значення власного капіталу спостерігалось у 2018 році, а саме – 398 684,3 млн. грн.

Зареєстрований капітал з 2018 року по 2021 рік мав однакове значення, проте у 2022 році зріс на 646,2 млн. грн. Майже така сама ситуація спостерігається і з додатковим капіталом, адже його значення протягом аналізованого періоду майже однакове, проте у 2022 році додатковий капітал зменшився на 12,4 млн. грн. Капітал у дооцінках мав не чітку тенденцію, адже з 2018 року по 2020 рік він зменшувався, а з 2020 року по 2022 рік знову почав збільшуватися, відхилення за весь аналізований період становить -101 603,9 млн. грн. Резервний капітал мав чітку тенденцію до збільшення протягом років і у 2022 році збільшився на 3 866,1 млн. грн., порівняно з 2018 роком.

Найбільшу частку в структурі пасивів складає зареєстрований капітал, який у 2022 році становить 36,8% від валюти балансу. Значного зменшення за період з 2018 року по 2022 рік зазнали нерозподілений прибуток, довгострокові та короткострокові кредити банків, а також поточні забезпечення, які знизилися на 44 204,3 млн. грн., 8 735,5 млн. грн., 6 141,2 млн. грн. та 11 752,9 млн. грн. відповідно. Зменшення даних показників є негативним явищем, адже свідчить про економічну нестабільність в країні, що, в свою чергу, призводить до змін умов фінансування. Інші показники не мають чіткої тенденції до збільшення або зменшення, але з 2018 року по 2022 рік вони зросли.

Отже, проаналізувавши показники фінансово-господарської діяльності НАК «Нафтогаз України» можемо дійти висновку, що найкращі показники спостерігалися у 2019 році та 2021 році, в той час коли у 2022 році показники значно погіршилися. Причиною цього стала економічна нестабільність, на яку впливає політична ситуація в країні, що не дозволяє державним підприємствам нормально функціонувати.

4 Комплексна оцінка фінансового стану НАК «Нафтогаз України»

Успішність діяльності державного підприємства та його зростання в сучасних умовах конкуренції залежить від його стійкості. На стійкість підприємства впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори, такі як: сильна позиція державного підприємства на ринку, використання новітніх технологій, раціональне використання ресурсів підприємства та ефективні відносини з партнерами.

Державне підприємство є стабільним в тому випадку, коли його доходи дозволяють вчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами, постачальниками, державою та працівниками, і зберігається певний рівень прибутку для його подальшого розвитку. Отже, ФСП виявляється у його здатності вчасно та повною мірою виконувати свої зобов'язання.

Стойкість підприємства визначається різними чинниками, такими як його позиція на ринку, виробництво відповідно до попиту, спроможність у партнерських відносинах, рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування, розрахункова здатність клієнтів, та ефективність господарських операціях [28].

Існують чотири типи фінансової стійкості підприємства, які визначаються співвідношенням між вартістю запасів і витратами, власними оборотними коштами і нормальними джерелами фінансування (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Типи фінансової стійкості підприємства [20]

Тип фінансової стійкості			Джерело фінансування запасів і витрат	Характеристика фінансової стійкості
Абсолютна фінансова стійкість	$M=(1;1;1)$	ВОК>0 ВДД>0 ЗД>0	Власний оборотний капітал	Високий рівень платоспроможності
Нормальна фінансова стійкість	$M=(0;1;1)$	ВОК<0 ВДД>0 ЗД>0	Власний оборотний капітал+довгострокові зобов'язання	Нормальна платоспроможність
Нестійкий фінансовий стан	$M=(0;0;1)$	ВОК<0 ВДД<0 ЗД>0	Власний оборотний капітал+довгострокові та поточні зобов'язання	Порушення нормальної платоспроможності

Продовження таблиці 4.1

Тип фінансової стійкості			Джерело фінансування запасів і витрат	Характеристика фінансової стійкості
Кризовий фінансовий стан	$M=(0;0;0)$	ВОК<0 ВДД<0 ЗД<0	-	Повністю неплатоспроможне

Отже, для визначення типу фінансової стійкості ДП НАК «Нафтогаз України» проаналізуємо дані таблиці 4.2.

Таблиця 4.2 – Визначення типу фінансової стійкості підприємства за період 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Власний капітал	398 684,3	385 173,7	314 526,4	355 296,1	368 534,0
Необоротні активи	341 530,8	282 037,8	267 271,1	326 134,4	364 591,0
Власні оборотні кошти (ВОК)	57 153,5	103 135,9	47 255,3	29 161,7	3 943,0
Довгострокові зобов'язання	10 893,4	46 971,4	54 386,7	40 806,5	2 789,9
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів і витрат (ВДД)	68 046,9	150 107,3	101 642,0	69 968,2	6 732,9
Короткострокові зобов'язання	85 447,9	79 095,7	39 941,7	57 428,2	147 786,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів і витрат (ЗД)	153 494,8	229 203,0	141 583,7	127 396,4	154 518,9
Запаси і витрати	81 992,4	83 327,8	59 550,2	22 089,8	21 737,6
Надлишок або нестача власних оборотних коштів	-24 838,9	19 808,1	-12 294,9	7 071,9	-17 794,6
Надлишок або нестача власних коштів і довгострокових кредитів	-13 945,5	66 779,5	42 091,8	47 878,4	-15 004,7
Надлишок або нестача основних джерел покриття запасів і витрат	71 502,4	145 875,2	82 033,5	105 306,6	132 781,3
Тип фінансової стійкості	Нест.	Абсол.	Норм.	Абсол.	Нест.

Проаналізувавши показники визначення фінансової стійкості підприємства за період 2018 – 2022 роки, можемо сказати, що власний оборотний капітал (ВОК), наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів і витрат (ВДД) та загальний розмір основних джерел покриття запасів і витрат (ЗД) набувають значення більше 0 лише у 2019 році та 2021 році, адже у 2020 році спостерігається нестача власних оборотних коштів, а у 2018 році та 2022 році нестача ще й довгострокових кредитів.

Отже, це свідчить про те, що підприємство у 2019 році та 2021 році має абсолютну фінансову стійкість, тобто високий рівень платоспроможності, діяльність ДП не залежить від кредиторів, а джерелом фінансування запасів і витрат є власний оборотний капітал. У 2018 році та 2022 році підприємство має нестійкий фінансовий стан, що, в свою чергу, свідчить про порушення нормальної платоспроможності, що викликає необхідність залучення додаткових джерел фінансування.

Для КОФСДП слід розрахувати основні показники ФСП (додаток В). Отже, розпочнемо аналіз з оцінки майнового стану НАК «Нафтогаз України» (табл. 4.3).

Таблиця 4.3 – Показники майнового стану ДП за період 2018–2022 рр.

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2018	2019	2020	2021	2022	
Середньорічна вартість майна	566998,2	503133,3	460047,8	431192,8	486320,3	-80 677,9
Середньорічна вартість необоротних активів	382056,8	311784,3	274654,5	310614,5	345362,7	-36 694,1
Середньорічна вартість оборотних активів	184941,4	191349,0	185393,4	120578,4	140975,0	-43 966,4
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,5	0,6	0,7	0,4	0,4	-0,1
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,001	0,001	0,0009	0,0007	0,0005	-0,0005
Коефіцієнт зносу	0,3	0,2	0,3	0,6	0,7	0,4
Коефіцієнт придатності	0,7	0,8	0,7	0,4	0,3	-0,4

Аналізуючи дані таблиці 4.3 ми можемо сказати, що коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства зменшується по роках, протягом всього періоду показник зменшився на 0,0005 (50,0%), що означає зменшення виробничого потенціалу підприємства.

Коефіцієнт придатності має нормативне значення більше 0,5, а отже відповідність цьому спостерігається в період з 2018 року по 2020 рік. У 2021 році та 2022 році показники були 0,4 і 0,3 відповідно. Коефіцієнт зносу навпаки повинен

бути менше 0,5, а отже спостерігається така сама ситуація. Відповідають нормативним значенням лише показники за 2018 рік, 2019 рік та 2020 рік. Негативним явищем є те, що за аналізований період коефіцієнт зносу збільшився на 0,4, що означає збільшення зношування існуючих на підприємстві основних фондів, в результаті чого зменшується якість продукції, що виробляється.

Аналіз ліквідності є важливою складовою комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Ліквідність визначає, наскільки ефективно підприємство може використовувати свої поточні активи для вирішення своїх платіжних зобов'язань. Аналіз показників ліквідності допомагає виявити, чи здатне підприємство вчасно виплачувати свої борги та інші зобов'язання (табл. 4.4).

Таблиця 4.4 – Показники ліквідності за період 2018–2022 рр.

Показник	Рік					Відхилення	
	2018	2019	2020	2021	2022	+/-	%
Коефіцієнт покриття	1,8	2,9	3,54	2,22	1,05	-0,75	-41,7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,84	1,84	2,05	1,83	0,9	0,06	7,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,13	0,96	1,14	0,36	0,03	-0,1	-76,9
Робочий капітал	68 047,0	150 107,3	101 642,0	69 968,3	6 731,7	-61 315,3	-90,1

Коефіцієнт швидкої (проміжної, сурової) ліквідності, який обчислюється як відношення суми грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і дебіторської заборгованості до поточної кредиторської заборгованості, допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у разі його критичного стану. В теорії, значення цього показника становить від 1 до 2 і в таблиці коефіцієнт має значення, що відповідає нормативному.

Коефіцієнт покриття є узагальнюючим показником ліквідності. Він розраховується відношенням поточних активів до поточних зобов'язань, вимірює загальну ліквідність і показує скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Теоретичне значення цього показника від 1,5 до 2,5. В даному випадку показник за 2019 рік, 2020 рік та

2022 рік не відповідає нормативному значенню, адже становить 2,9, 3,54 та 1,05 відповідно.

Говорячи про коефіцієнт абсолютної ліквідності, ми спостерігаємо таку ж саму ситуацію. Незважаючи на те, що теоретичне значення не велике, а саме 0,2 – 0,25, цей показник на досліджуваному підприємстві все одно не відповідає нормам, адже його значення у 2019 році, 2020 році та 2021 році більше, а у 2022 році навпаки набагато менше норми. Робочий капітал (чистий оборотний капітал) за аналізований період не мав чіткої тенденції, адже в період з 2018 року по 2019 рік показник значно зріс, але з 2019 року по 2022 рік дуже сильно зменшився. Загалом робочий капітал зменшився на 61 315,3 млн.грн. у 2022 році, порівняно з 2018 роком.

Оцінити рівень фінансової стійкості підприємства можна за допомогою показників, наведених в таблиці 4.5.

Таблиця 4.5 – Оцінка рівня фінансової стійкості ДП за період 2018 – 2022 рр.

Показник	Рік					Відхилення	
	2018	2019	2020	2021	2022	+/-	%
Коефіцієнт автономії	0,81	0,75	0,77	0,78	0,71	-0,1	-12,3
Коефіцієнт фінансової залежності	1,24	1,33	1,3	1,28	1,41	0,17	13,7
Коефіцієнт фінансової стійкості	4,14	3,06	3,33	3,62	2,45	-1,69	-40,8
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,37	0,45	0,33	0,23	0,03	-0,34	-91,9
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,14	0,27	0,15	0,08	0,01	-0,13	-92,9
Коефіцієнт фінансування	0,24	0,33	0,3	0,28	0,41	0,17	70,8

Коефіцієнт фінансової автономії означає рівень незалежності підприємства від зовнішніх позик, отже, чим вище значення цього показника, тим більш стійкий і незалежний фінансовий стан підприємства. Аналізуючи дані таблиці 4.5 можемо зробити висновок, що коефіцієнт автономії зменшився протягом досліджуваного періоду і відповідає нормативному значенню. Загалом зменшення склало 12,3%. Щодо коефіцієнта фінансової залежності, то він не має чіткої тенденції, але з 2018 року по 2022 рік він збільшився і у 2022 році становив найбільше значення за

аналізований період, а саме – 1,41. Проте за весь період значення цього показника не відповідає нормативному. Коефіцієнт фінансової стійкості відображає яка частина активу фінансується за рахунок стійких джерел фінансування. Величина цього показника протягом досліджуваного періоду зменшилась на 1,69, що є негативною тенденцією, але все ж таки показник за всі роки відповідає нормативному значенню. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами показує наскільки запаси і витрати фінансуються за рахунок власного оборотного капіталу. У 2022 році цей показник зменшився на 0,34 або 91,9%, порівняно із 2018 роком, що вказує на збільшення залежності підприємства від позикових джерел формування запасів і витрат, і це негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Коефіцієнт маневрування власного капіталу відображає частину власного капіталу, спрямовану на фінансування поточної діяльності. Зменшення цього показника з 0,14 у 2018 році до 0,01 у 2022 році говорить про зменшення маневреності, тобто зниження стійкості підприємства у фінансовому плані.

На якість економічного зростання вказують показники, що наведені в таблиці 4.6.

Таблиця 4.6 – Показники ділової активності ДП за період 2018–2022 рр.

Показник	Рік					Відхилення	
	2018	2019	2020	2021	2022	+/-	%
Коефіцієнт оборотності активів	0,41	0,35	0,26	0,4	0,35	-0,06	-14,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,59	1,17	0,9	2,49	0,7	-4,89	-87,5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,51	0,72	0,63	0,74	0,41	-3,1	-88,3
Термін погашення кредиторської заборгованості, днів	64	307	402	145	513	449	701,6
Термін погашення дебіторської заборгованості, днів	103	503	576	488	872	769	746,6
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,94	1,78	1,71	3,68	6,83	4,89	252,1
Термін обертання матеріальних запасів	186	202	211	98	53	-133	-71,5
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,51	0,46	0,35	0,51	0,47	-0,04	-7,8
Операційний цикл, днів	289	705	787	586	925	636	220,1
Фінансовий цикл, днів	225	398	385	441	412	187	83,1

Із даних таблиці 4.6 бачимо, що коефіцієнт оборотності активів на ДП НАК «Нафтогаз України» має незначну тенденцію. Загалом, цей показник зменшився з 0,41 у 2018 році до 0,35 у 2022 році, тобто на 14,6%. Він є одним з найважливіших показників ефективності використання капіталу і вказує на швидкість його переходу зі стадії виробничих запасів у готову продукцію та швидкість перетворення продукції у грошову форму. Беручи це до уваги, можемо сказати, що така динаміка свідчить про неефективність використання активів на підприємстві.

Не менш важливою складовою для оцінки ділової активності підприємства є аналіз стану дебіторської і кредиторської заборгованостей. Так, коефіцієнт дебіторської заборгованості державного підприємства в динаміці зменшився на 88,3% у 2022 році, порівняно із 2018 роком. При цьому за аналізований спостерігається збільшення терміну погашення на 769 днів. Щодо коефіцієнта кредиторської заборгованості, спостерігається також його зменшення на 87,5% протягом досліджуваного періоду, що свідчить про зменшення швидкості погашення заборгованості підприємством, хоча терміни погашення залишаються зовсім не маленькими. Матеріальні запаси в період з 2018 року по 2022 рік показник виріс на 252,1%. Власний капітал має незначну тенденцію, хоча за аналізований період він знизився і зменшення становило 7,8%.

Не менш важливе значення в оцінці фінансового стану підприємства займає аналіз показників рентабельності, що показує наскільки прибуткова діяльність підприємства. Отже, чим вище показники рентабельності – тим вище ефективність діяльності підприємства (табл. 4.7).

Таблиця 4.7 – Показники рентабельності ДП за період 2018 – 2022 рр.

Показник	Рік					Відхилення	
	2018	2019	2020	2021	2022	+/-	%
Рівень рентабельності продукції	0,29	0,21	-0,01	0,13	0,14	-0,15	-51,7
Рівень рентабельності діяльності	0,07	0,28	-0,15	0,08	-0,22	-0,29	-414,3
Рівень рентабельності активів	0,03	0,1	-0,04	0,03	-0,08	-0,11	-366,7
Рівень рентабельності власного капіталу	0,03	0,13	-0,01	0,01	-0,03	-0,06	-200,0

Аналізуючи дані таблиці 4.7 слід зазначити, що за період з 2018 року по 2022 рік використання фінансових ресурсів на підприємстві НАК «Нафтогаз України» характеризувалось збитковою діяльністю. За період з 2018 року по 2022 рік відбулось зниження рівня рентабельності (збитковості) продукції на 0,15.

Необхідно зазначити ситуацію з рівнем збитковості власного капіталу за досліджуваний період. Він має незначну тенденцію, адже в період з 2018 року по 2019 рік показник збільшився на 0,1, з 2019 року по 2020 рік він зменшився на 0,14, з 2020 року по 2021 рік показник знову збільшився до 0,01, а до 2022 року знову зменшився і у 2022 році становить найнижче значення (- 0,03). Слід зазначити, що при рівні рентабельності менше 0% діяльність підприємства вважається збитковою, саме цю ситуацію ми спостерігаємо у 2022 році.

Для визначення кризового стану підприємства доцільним буде скористатися моделями ймовірності банкрутства. Розглянемо цю ймовірність відповідно до п'ятифакторної моделі Е. Альтмана (табл. 4.8).

Таблиця 4.8 – П'ятифакторна модель Е. Альтмана за 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Частка чистого оборотного капіталу в активах (X1)	0,14	0,29	0,25	0,15	0,01
Відношення чистого прибутку до активів (X2)	0,03	0,1	-0,04	0,03	-0,07
Відношення операційного прибутку до активів (X3)	0,04	0,14	0,01	0,00	-0,05
Відношення власного капіталу до заборгованості (X4)	4,14	3,06	3,33	3,62	2,45
Відношення чистого доходу від реалізації продукції до активів (X5)	0,41	0,35	0,3	0,38	0,33
Z	3,24	3,14	2,56	2,77	1,55
Ймовірність банкрутства	Дуже низька	Дуже низька	Дуже низька	Невелика	Дуже висока

Отже, за допомогою даних таблиці 4.8 можемо розрахувати показник за наступною формулою : $Z = 1,2X1 + 1,4X2 + 3,3X3 + 0,6X4 + 1,0X5$. Тоді маємо наступний результат:

$$2018 \text{ р.}: Z = 1,2*0,14 + 1,4*0,03 + 3,3*0,04 + 0,6*4,14 + 1,0*0,41 = 0,168 + 0,042 + 0,132 + 2,484 + 0,41 = 3,236$$

$$2019 \text{ р.: } Z = 1,2*0,29 + 1,4*0,1 + 3,3*0,14 + 0,6*3,06 + 1,0*0,35 = 0,348 + 0,14 + 0,462 + 1,836 + 0,35 = 3,136$$

$$2020 \text{ р.: } Z = 1,2*0,25 + 1,4*(-0,04) + 3,3*0,01 + 0,6*3,33 + 1,0*0,3 = 0,288 - 0,056 + 0,033 + 1,998 + 0,3 = 2,563$$

$$2021 \text{ р.: } Z = 1,2*0,15 + 1,4*0,03 + 3,3*0,0 + 0,6*3,62 + 1,0*0,38 = 0,18 + 0,042 + 0,0 + 2,172 + 0,38 = 2,774$$

$$2022 \text{ р.: } Z = 1,2*0,01 + 1,4*(-0,07) + 3,3(-0,05) + 0,6*2,45 + 1,0*0,33 = 0,012 - 0,098 - 0,165 + 1,47 + 0,33 = 1,549$$

Отже, можемо сказати, що за період з 2018 року по 2020 рік ймовірність банкрутства державного підприємства була дуже низькою, у 2021 році – можливою, а вже у 2022 році ймовірність банкрутства НАК «Нафтогаз України» стала дуже високою. Причиною цього стали економічна нестабільність та політичні конфлікти, які заважають функціонуванню підприємства.

5 Напрямки покращення фінансового стану державного підприємства

Сучасний економічний розвиток нашої країни можна охарактеризувати як період нестабільності, спричиненої змінами, ризиками та кризою. У ринковій економіці підприємства повинні забезпечувати економічну стійкість, щоб успішно діяти на ринку. Швидкі зміни на ринку вимагають від підприємств постійного пристосування, що є ключовою перевагою у конкурентній боротьбі.

Багато підприємств України мають проблеми з фінансовим станом, що негативно впливає на їх платоспроможність та прибутковість. Недостатня фінансова стабільність та відсутність адаптації до змін можуть призвести до банкрутства. Тому важливо шукати альтернативні шляхи покращення фінансової стійкості підприємств.

Для наведення шляхів покращення фінансового стану підприємства доцільним буде визначити кризовий стан підприємства за допомогою моделі Р. Ліса та моделі О. Терещенка, що наведені в таблиці 5.1. Методика розрахунку моделей наведена у додатку Г.

Таблиця 5.1 – Характеристика кризового стану ДП за 2018–2022 рр.

Назва моделі	Показник	Рік				
		2018	2019	2020	2021	2022
Модель Р. Ліса	X1	0,31	0,45	0,35	0,28	0,3
	X2	0,04	0,14	0,00	0,09	-0,05
	X3	0,11	0,06	0,17	0,11	0,02
	X4	4,14	3,06	3,33	3,62	2,45
	Z	0,034	0,048	0,035	0,036	0,018
Модель О. Терещенка	X1	2,4	2,25	3,03	2,97	1,15
	X2	5,79	6,46	10,24	7,9	3,51
	X3	0,03	0,1	-0,04	0,03	-0,07
	X4	0,07	0,28	-0,15	0,08	-0,22
	X5	0,4	0,47	0,49	0,13	0,13
	X6	0,41	0,35	0,3	0,38	0,33
	Z	4,87	6,47	4,39	5,86	0,28

Отже, провівши аналіз фінансового стану підприємства «Нафтогаз України» можемо дійти висновку, що за моделлю Р. Ліса у 2022 році ймовірність банкрутства

досягала критичного значення, що є негативним явищем в роботі підприємства. Щодо моделі О. Терещенка, то з 2018 року по 2021 рік ймовірність банкрутства була низькою, але у 2022 році результат свідчить про загрозу банкрутства. Тобто, в роботі підприємства існує ризик того, що воно не зможе виконати свої фінансові зобов'язання перед партнерами, в наслідок чого довіра з боку інвесторів та кредиторів буде втрачена. Саме тому, досліджуване підприємство повинно взяти невідкладні заходи для стабілізації фінансового стану, таких як оптимізація витрат, реструктуризація боргів або пошук нових джерел фінансування.

Основним показником ефективної діяльності підприємства є його чистий прибуток (рисунок 5.1).

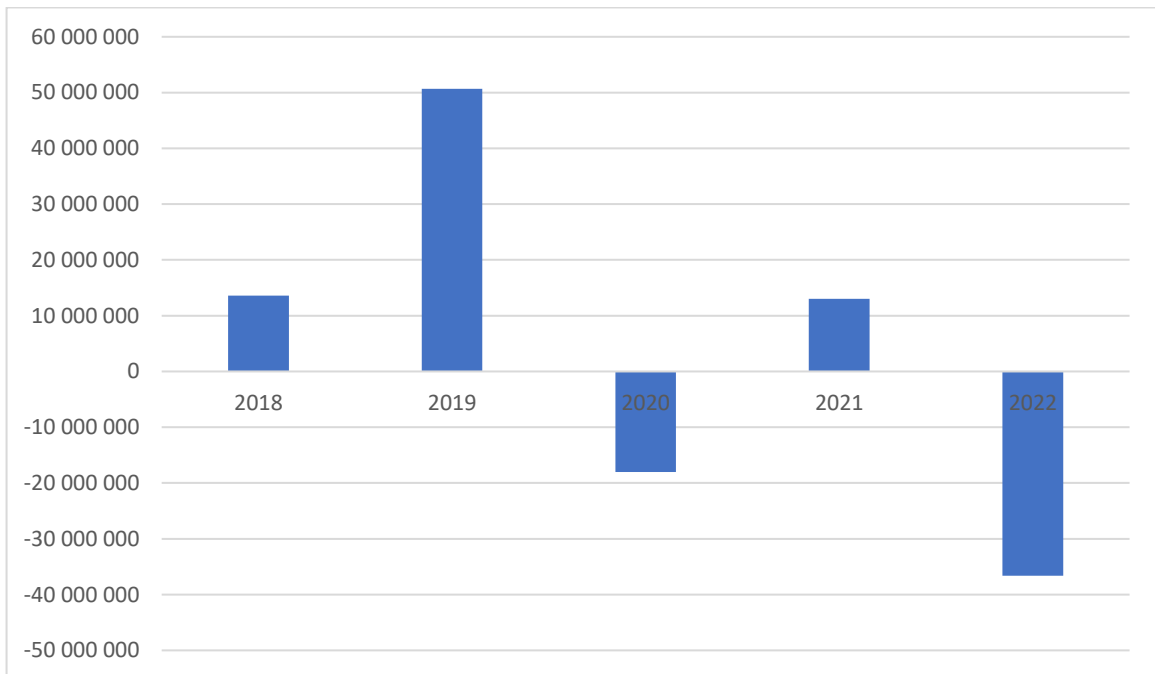

Рисунок 5.1 – Динаміка чистого прибутку ДП за 2018–2022 рр., млн. грн.

З рисунку 5.1 бачимо, що чистий прибуток підприємства «Нафтогаз України» не має тенденції до збільшення або зменшення, адже в період з 2018 року по 2019 рік прибуток збільшився до 50 658,2 млн. грн., з 2019 року по 2020 рік він зменшився до -18 007,7 млн. грн., з 2020 року по 2021 рік чистий прибуток зріс до 13 051,5 млн. грн., тобто на 172,5%, але потім він знову зменшився і у 2022 році становив найменше значення за досліджуваний період, а саме – -36 606,7 млн. грн.

Зменшення чистого прибутку підприємства може свідчити про кілька потенційних проблем або змін у його діяльності. Однією з головних причин є зменшення продажів продукції або послуг, що може бути пов'язано з втратою клієнтів, посиленням конкуренції або негативними ринковими умовами. Також може бути зростання операційних витрат, таких як витрати на матеріали, заробітну плату, енергію або транспорт, що зменшує чистий прибуток. Збільшення відсоткових витрат через зростання заборгованості або підвищення відсоткових ставок також може впливати на чистий прибуток. Проаналізувавши показники в п.4 можемо сказати, що зменшення чистого прибутку підприємства відбулося внаслідок зниження рентабельності продукції або послуг через зростання собівартості. Також, актуальною на наш час причиною такої тенденції чистого прибутку є негативні макроекономічні умови, такі як економічні спади, інфляція, зміни у валютних курсах або політична нестабільність, адже вони мають негативний вплив на прибутковість підприємства.

Фінансування діяльності будь-якого державного підприємства відбувається за рахунок його прибутку, який залежить від обсягу продажів, рівня цін та рівня собівартості продукції. Низька якість прибутку виявляється у збільшенні обсягів продажу за рахунок підвищення цін без збільшення кількості продукції, а також у зменшенні витрат на виробництво одиниці товару [24]. Тому, управління цими показниками впливає на фінансовий результат підприємства. Отже, доцільним буде провести факторний аналіз прибутку ДП (додаток Д).

Показники для розрахунку факторного аналізу прибутковості наведені в таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 – Показники для факторного аналізу ДП

Показник	Рік		Відхилення	
	2021	2022	+/-	%
Валовий прибуток	20 149,1	20 315,6	166,5	0,83
Собівартість реалізованої продукції	150 313,1	149 596,8	-716,3	-0,48
Чистий дохід від реалізації продукції	170 462,2	169 912,3	-549,9	-0,32

1. Розрахуємо загальну зміну валового прибутку (розраховується як різниця між прибутком звітного року та прибутком попереднього): 166,5 тис. грн. Даний показник пов'язаний зі зміною попиту на продукцію підприємства, саме тому збільшити чистий прибуток таким чином є досить складним процесом;

2. Розрахуємо обсяг реалізації в натуральному вимірі: -96,01 тис. грн. Оскільки даний показник має значення менше нуля, то це є негативним явищем, а отже для збільшення чистого прибутку доцільним буде збільшити обсяг реалізації продукції. Цього можна досягти шляхом:

- покращення якості товарів і послуг підприємства;
- інвестування в маркетингові компанії;
- розширення на нові ринки або навіть регіони;
- оптимізації цінової політики;
- аналізу конкурентів та встановлення партнерських відносин з іншими підприємствами.

3. Розрахуємо зміну структури реалізованої продукції: 31,02 тис. грн. Показник має додатне значення, що є позитивним явищем.

4. Розрахуємо зміну рівня витрат на 1 грн реалізації продукції: 231,4 тис. грн.

Отже, провівши факторний аналіз прибутковості підприємства можемо зробити висновок, що причиною його зменшення стало скорочення обсягів реалізації продукції, а також зростання рівня витрат на 1 грн реалізації продукції, що свідчить про необхідність вживання заходів щодо їх зменшення.

При аналізі ліквідності в п.4 ми з'ясували, що коефіцієнт абсолютної ліквідності ДП «Нафтогаз України» не відповідає нормативному значенню. Даний показник свідчить про збільшення дебіторської заборгованості підприємства за роботи, товари, послуги (рисунок 5.2).

Отже, дебіторська заборгованість підприємства НАК «Нафтогаз України» не мала чіткої тенденції, але за останні три роки вона стрімко зросла з 25 583,0 млн. грн. у 2020 році до 92 046,5 млн. грн. у 2022 році, загалом приріст становить 66 463,5 млн. грн. або 259,8%.

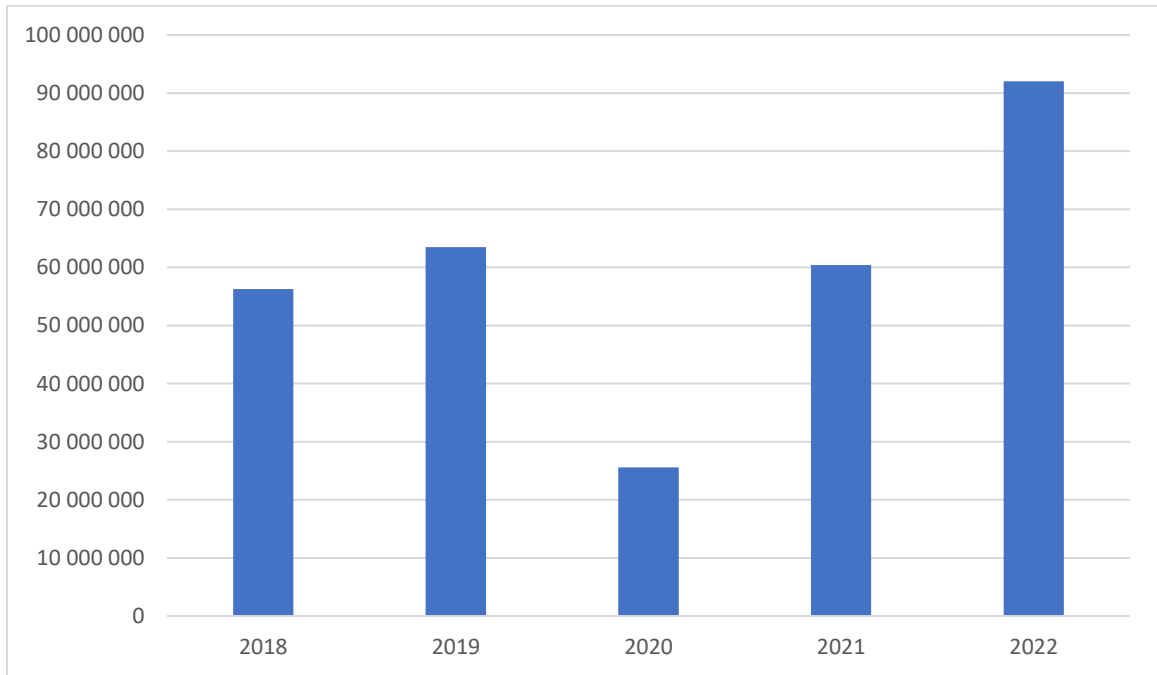

Рисунок 5.2 – Динаміка дебіторської заборгованості ДП за товари, роботи, послуги, млн. грн.

Тому, для оптимізації даного показника слід вжити наступних заходів:

- запровадити систему контролю за дебіторською заборгованістю на підприємстві;
- здійснювати регулярний аналіз дебіторської заборгованості задля збільшення коефіцієнта ліквідності;
- контролювати якість надання послуг споживачам;
- оцінювати кредитоспроможність клієнтів підприємства;
- скоротити кредитні терміни [9,31].

Таким чином, рекомендації, зазначені вище, сприятимуть покращенню фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України».

ВИСНОВКИ

ДП відіграють важливу роль в економіці країни, забезпечуючи стабільність і розвиток ключових галузей, таких як енергетика, транспорт та інфраструктура. Вони сприяють створенню робочих місць, що зменшує рівень безробіття і стимулює економічне зростання. Також державні підприємства виконують соціально важливі функції, забезпечуючи доступність основних послуг для населення. Крім того, вони можуть служити інструментом реалізації державної політики та регулювання ринкових відносин, підтримуючи стратегічні напрямки розвитку національної економіки. Тому, проведення КОФСДП є необхідною частиною роботи кожного підприємства, адже це допомагає уникнути ризиків банкрутства, забезпечити стабільність та ефективність діяльності ДП, а також вчасно виявити проблемні аспекти, задля їх подальшого коригування.

Проаналізувавши трактування зарубіжними та вітчизняними вченими поняття «фінансовий стан державного підприємства» можемо узагальнити наступним чином: це є комплексною характеристикою його фінансово-господарської діяльності, що характеризує ефективність використання фінансових ресурсів підприємства та можливість вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

При здійсненні КОФСДП використовують різноманітні методи, основними з яких є: горизонтальний, вертикальний та порівняльний аналізи, а також аналіз коефіцієнтів. Слід зазначити, що при здійсненні оцінки ФС підприємства важливим є дотримання наступних принципів: конкретність, комплексність, системність, регулярність, дієвість, об'єктивність, науковість та співставлення.

Інформаційною базою при написанні розрахункової частини кваліфікаційної роботи стали дані річної фінансової звітності НАК «Нафтогаз України» за 2018–2022 рр. Підприємство є провідною енергетичною компанією України, яка займається діяльністю з видобування, транспортування та постачання природного

газу. Саме дана компанія забезпечує основну частину потреб в енергоносіях, а отже відіграє важливу роль в розвитку економіки країни.

Аналіз показників оцінки фінансового стану ДП за 2018-2022 рр. свідчить про те, що у 2022 році підприємство було неліквідним, нерентабельним, фінансово нестійким, а його тип фінансової стійкості був критичним. Найкраща ситуація за аналізований період спостерігалася у 2019 році та 2021 році, коли тип фінансової стійкості був абсолютним, але показники ліквідності та рентабельності все одно не відповідали нормативним значенням.

Провівши факторний аналіз за допомогою моделі Альтмана, Ліса та Терещенка, ми зробили висновок, що ФС НАК «Нафтогаз України» у 2022 році є критичним, а ймовірність банкрутства дуже високою. Отже, якщо підприємство не прийме заходів щодо покращення його фінансово стану, критичний стан може зберігатися і протягом наступних періодів.

На основі факторного аналізу прибутковості ми змогли зробити висновок, що на зменшення прибутку першочергово впливає зменшення обсягу реалізації продукції, саме тому було запропоновано шляхи покращення ФС підприємства. Аналіз показників ліквідності дав нам змогу визначити, що коефіцієнт абсолютної ліквідності має значення, що є набагато нижчим за нормативне. Оскільки на коефіцієнт абсолютної ліквідності впливає розмір дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги було запропоновано заходи щодо її оптимізації.

Узагальнюючі все вищесказане, можемо зробити висновок, що ФС державного підприємства потрібно не лише відновлювати, але й постійно покращувати. Для досягнення цієї мети ДП повинно оптимізувати свою фінансову діяльність, удосконалювати структуру капіталу, оптимізувати оборотні активи та грошові потоки, збільшувати генерацію власних коштів та ефективно використовувати їх. Стабільний ФС підприємства є результатом постійного та системного управління всією його діяльністю. Щоб забезпечити його на високому рівні, необхідно зменшувати зовнішню вразливість, уникати кризових ситуацій, приймати вчасні та обґрунтовані рішення для покращення загального фінансового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єв В. О. Діагностика управління фінансовою безпекою підприємства. URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/2_56_2016_ukr/3.pdf (дата звернення: 13.04.2024)
2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. Фінансовий аналіз : навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2009. 592 с.
3. Бланк І. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства : навч. посібн. Київ : Ельга, 2011. 574 с.
4. Болюх М. А., Бурчевський В. З., Горбатюк М. І. Економічний аналіз : посібн. Київ : КНЕУ, 2011. 540 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посібн. Київ : Атіка, 2004. 480 с.
6. Валюх А. В., Зайцев О. В. Аналіз та напрями покращення фінансового стану підприємств України: *Інфраструктура ринку*, 2019. 255-262 с.
7. Васильчук І. П., Крупська Н. Є., Якимчук Т. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. «Магнолія 2006», 2017. 336 с.
8. Верхоглядова Н. І. Фінансовий стан суб'єктів господарської діяльності промислових підприємств: монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. 204 с.
9. Галушко А., Пиріг Я. Оптимізація заборгованості підприємства критичної інфраструктури в аспекті зміцнення фінансово-економічної безпеки: *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023, № 1. 47 с.
10. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення: *Економіка і суспільство* Випуск № 8, 2017. 219 с.
11. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

12. Іванова Н. С., Рикун С. С. Оцінка ймовірності банкрутства в системі антикризового менеджменту підприємства: *Економіка і суспільство* Випуск № 34, 2021.
13. Іщенко Н. А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства: *Економічні науки* Випуск № 17, 2010.
14. Крючко Л. С. Оцінка фінансового стану підприємства - сутність та необхідність. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1613> (дата звернення: 13.05.2024)
15. Крайник О. П., Клепкова З. В. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. Львів : Інтелект, 2009. 84 с.
16. Крухмаль О. В., Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : навч. посібн. Суми : УАБС НБУ, 2011. 198 с.
17. Кучмей О. В. Моделювання ймовірності банкрутства підприємства: *Ефективна економіка* Випуск № 11, 2017.
18. Лещук В., Кравчук О. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Центр навчальної літератури, 2019 . 504 с.
19. Лук'янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення: Класичний приватний університет Випуск № 2, 2018.
20. Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Корпоративні фінанси» / Гриценко Л. Л. та ін. Суми : Сум. держ. ун-т, 2019. 233 с.
21. Насібова О. В., Шипенко А. А. Методичні підходи фінансового аналізу підприємства. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/5038/1/6.pdf> (дата звернення: 17.05.2024)
22. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 504 с.

23. Ніков В. Ю. Діагностика фінансового стану підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/319.pdf> (дата звернення: 16.05.2024)

24. Огороднійчук Н. М. Методичні засади факторного аналізу прибутку підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/119-1.pdf> (дата звернення: 25.05.2024)

25. Офіційний сайт «Нафтогаз України». URL: <https://www.naftogaz.com/about-naftogaz> (дата звернення: 21.05.2024).

26. Поддєрьогін А. М., Скочій С. В. Факторний аналіз формування прибутку виробничого підприємства: Збірник наукових праць університету державної фіскальної служби України, № 2, 2018.

27. Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Петряєва З. Ф. Курс економічного аналізу: підручник. Харків : Легас, 2004. 266 с.

28. Савельєва А. О. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21156/3806.pdf?seque> (дата звернення: 12.04.2024)

29. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. Київ : Знання, 2007. 668 с.

30. Семенов А. Г., Єропутова О. О., Перекрест Т. В. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2008. 188 с.

31. Шехтерле Р. Р. Сучасні шляхи підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr (дата звернення: 25.05.2024)

32. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методи його оцінки: *Гроші, фінанси і кредит*. Випуск №3, 2018.

33. Kulish H. P., Cherka V. V., Gavrilenko J. O. Financial status of an enterprise: factors affecting it. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/259393/257171> (дата звернення: 13.04.2024)

34. Zhuravka O., Alekseieva V. Assessment of financial state of the state-owned enterprise. *Digital transformations and innovative technologies in the economy: challenges, realities, strategies : Materials of the International scientific and practical conference / ed.: L. L. Hrytsenko, I. V. Tyutyunyk – Sumy : Sumy State University, 2024.*

ДОДАТОК А

ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця А.1 – Тракткування поняття «фінансовий стан підприємства»

Автор	Зміст поняття
Савицька Г. В. [29]	Фінансовий стан підприємства – економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу.
Бойчик І. М. [5]	Фінансовий стан – спроможність підприємства вести господарську діяльність на основі своєчасного погашення усіх видів заборгованості, раціональної структури капіталу та господарських засобів.
Верхоглядова Н. І. [8]	Фінансовий стан підприємства – стан активів підприємства, що гарантує йому достатню платоспроможність.
Семенов А. Г. [30]	Фінансовий стан підприємства – сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, яка визначає потенційну та реальну можливість підприємства забезпечувати необхідний рівень фінансування господарської діяльності.
Бланк І. А. [3]	Фінансовий стан підприємства – рівень збалансованості окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
Крухмаль О. В. [16]	Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх та внутрішніх фінансових відносин підприємства.
Прокопенко І. Ф. [27]	Фінансовий стан підприємства – економічна категорія, що відображає стан капіталу у процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності.
Болюх М. А. [4]	Фінансовий стан державного підприємства – результат фінансової діяльності, що характеризується розмірами коштів підприємства та джерелами їх надходження.
Крайник О. П. [15]	Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, що характеризується системою показників, які відображають наявність та розміщення коштів, реальні та потенційні фінансові можливості підприємства.
Білик М. Д. [2]	Фінансовий стан підприємства – реальна і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою.
Непочатенко О. О. [22]	Фінансовий стан підприємства – рівень його забезпеченості необхідним обсягом фінансових ресурсів задля проведення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

ДОДАТОК Б
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»

Таблиця Б.1 – віт про фінансовий стан ДП «Нафтогаз України» за 2018–2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Активи					
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	105 333	50 235	37 507	103 358	104 386
первісна вартість	213 344	153 175	129 468	203 665	211 000
накопичена амортизація та знецінення	(108 011)	(102 940)	(91 961)	(100 307)	(106 614)
Незавершені капітальні інвестиції	542 957	529 188	600 904	574 895	567 521
Основні засоби	568 113	476 656	317 020	282 433	247 687
первісна вартість	816 454	734 196	749 757	756 124	764 135
знос та знецінення	(248 341)	(257 540)	(432 737)	(473 691)	(516 448)
Інвестиційна нерухомість	-	-	-	-	-
Довгострокові біологічні активи	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	333360222	272274976	242695041	269457025	313921180
інші фінансові інвестиції	103 257	-	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	3 548 819	3 574 989	1 503 416	1 131 422	3 046 018
Відстрочені податкові активи	2 994 141	5 120 363	221 416	468 919	4 652 743
Інші необоротні активи	307 927	11 419	21895747	54116 370	42051422
у тому числі з податку на прибуток	-	-	6 106 093	-	-
Усього за розділом I	341530769	282037826	267271051	326134422	364590957
II. Оборотні активи					
Запаси	81 992 435	83 327 766	59 550 203	22 089 849	21737 555
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги, товари,	56 270 681	63 488 316	25 583 035	60 417 229	92 046 511
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1 139 759	3 369 002	5 154 203	8 083 766	32 320 161

Продовження таблиці Б.1

з бюджетом	21 905	1 690 402	2 722 043	8 953 004	20 214
у тому числі з податку на прибуток	-	-	-	3 197 925	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	959 792	980 847	2 363 043	2 325 564	1 573 382
Поточні фінансові інвестиції	-	-	11 483 320	-	-
Гроші та їх еквіваленти	10 844 203	75 847 594	33 985 932	20 561 938	5 141 743
Витрати майбутніх періодів	259 719	157 770	40 686	34 696	62 165
Інші оборотні активи	2 006 411	341 337	701 265	4 930 381	1 615 928
Усього за розділом II	153 494 905	229 203 034	141 583 730	127 396 427	154 517 659
Баланс	495 025 674	511 240 860	408 854 781	453 530 849	519 109 830
Пасиви					
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	190 150 481	190 150 481	190 150 481	190 150 481	190 796 729
Капітал у дооцінках	256 739 107	216 302 443	43 513 572	106 216 615	155 135 204
Додатковий капітал	2 656 977	2 655 036	2 655 860	2 655 267	2 643 629
Резервний капітал	4 717 181	5 397 844	7 930 755	7 930 755	8 583 330
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(55 579 410)	(29 332 134)	70 275 683	48 343 023	11 375 090
Усього за розділом I	398 684 336	385 173 670	314 526 351	355 296 141	368 533 982
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	-	-	-	-	-
Довгострокові кредити банків	10 707 317	11 137 680	9 735 726	7 869 779	1 971 757
Інші довгострокові зобов'язання	-	35 542 355	44 391 593	32 752 446	665 458
Довгострокові забезпечення	186 125	291 414	259 375	184 314	152 683
Цільове фінансування	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	10 893 442	46 971 449	54 386 694	40 806 539	2 789 898
III. Поточні зобов'язання та забезпечення					
Короткострокові кредити банків	19 806 962	5 119 657	121 146	2 705 075	13 665 758
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	18 208 220	5 957 523	5 857 112	12 075 299	67 838 755
товари, роботи, послуги	22 181 826	19 691 291	22 630 160	5 501 716	14 548 244
розрахунками з бюджетом	2 631 691	8 813 625	14 002	18 595	2 579 142
у тому числі з податку на прибуток	2 530 011	8 800 792	-	-	1 409 776

Продовження таблиці Б.1

Розрахунки зі страхування	338	248	266	1 087	1 227
Розрахунки з оплати праці	4 336	2 702	6 826	7 167	24 470
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1 071 576	1 376 879	5 054 652	2 856 954	2 544 515
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	-	-	-	3 915 453	-
Поточні забезпечення	17 268 762	33 716 572	1 816 608	1 721 145	5 515 946
Доходи майбутніх періодів	211 401	204 967	198 521	186 212	182 076
Інші поточні зобов'язання	4 062 784	4 212 277	4 242 443	28 442 466	40 885 817
Усього за розділом III	85 447 896	79 095 741	39 941 736	57 428 169	147 785 950
Баланс	495 025 674	511 240 860	408 854 781	453 530 849	519 109 830

Таблиця Б.2 – Звіт про фінансові результати підприємства за 2018-2022 рр.

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	204938122	178349399	121058717	170462230	169912324
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(158900569)	(147308054)	(121885731)	(150313093)	(149596766)
Валовий прибуток / (валовий збиток)	46 037 553	31 041 345	(827 014)	20 149 137	20 315 558
Інші операційні доходи	1 294 079	68 414 416	39 242 377	583 115	3 763 899
Адміністративні витрати	(3 666 042)	(3 514 572)	(3 180 396)	(3 066 429)	(2 493 342)
Витрати на збут	-	(1 532 123)	(3 153 279)	(1 232 524)	(1 321 039)
Інші операційні витрати	(21 933 631)	(20 716 536)	(26 032 188)	(16 288 454)	(47 805 288)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток / (збиток)	21 731 959	73 692 530	6 049 500	144 845	(27 540 212)
Дохід від участі в капіталі	-	-	234 514	15 557 237	7 570 316
Інші фінансові доходи	1 713 023	1 758 034	1 364 196	3 146 297	1 491 319
Інші доходи	6 515	2 070 302	1 764 767	1 315 166	-
Фінансові витрати	(5 003 142)	(6 333 370)	(5 791 588)	(4 451 368)	(6 082 821)
Витрати від участі в капіталі	(175 396)	(6 145 402)	-	-	-
Інші витрати	(61 939)	(506 001)	(16 240 709)	-	(11 621 407)
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток / збиток)	18 211 020	64 536 093	(12 619 320)	15 712 177	(36 182 805)
Витрати з податку на прибуток	(4 597 762)	(13 877 882)	(5 382 381)	(2 660 668)	(423 916)
Чистий фінансовий результат (прибуток / збиток)	13 613 158	50 658 211	(18 001 701)	13 051 509	(36 606 721)

ДОДАТОК В

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця В.1 – Показники аналізу майнового стану підприємства [20]

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів в майні підприємства	Середньорічна вартість основних засобів (залишкова)/Середньорічна вартість майна підприємства	Збільшення
Коефіцієнт зносу	Середньорічна вартість зносу/Середньорічна вартість основних засобів (залишкова)	<0,5
Коефіцієнт придатності	1 – Коефіцієнт зносу	>0,5

Таблиця В.2 – Показники аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства [20]

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття	Оборотні активи/Поточні зобов'язання та забезпечення	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи-Запаси)/Поточні зобов'язання та забезпечення	0,6-0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Гроші та їх еквіваленти +поточні фінансові інвестиції)/Поточні зобов'язання та забезпечення	0,2-0,25
Чистий оборотний капітал	Оборотні активи-Поточні зобов'язання та забезпечення	>0, збільшення

Таблиця В.3 – Показники аналізу фінансової стійкості підприємства [20]

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	Власний капітал/Валюта балансу	>0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу/Власний капітал	<0,5
Коефіцієнт фінансування	Сума позикового капіталу/Власний капітал	<1, зменшення
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал/Сума позикового капіталу	>1

Продовження таблиці В.3

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$(\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}) / \text{Власний капітал}$	>0, збільшення
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	$\text{Власний оборотний капітал} / \text{Оборотні активи}$	>0,1

Таблиця В.4 – Показники аналізу ділової активності підприємства [20]

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт оборотності активів	$\text{Чистий дохід} / \text{Середньорічна вартість активів}$	Збільшення
Період обертання активів	$365 / \text{коефіцієнт оборотності активів}$	Зменшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\text{Чистий дохід} / \text{Середньорічна дебіторська заборгованість}$	Збільшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\text{Собівартість реалізованої продукції} / \text{Середньорічна кредиторська заборгованість}$	Збільшення
Термін погашення дебіторської заборгованості	$365 / \text{коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}$	Зменшення
Термін погашення кредиторської заборгованості	$365 / \text{коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}$	Зменшення

ДОДАТОК Г
МОДЕЛІ ВИЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА
ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця Г.1 – Моделі дискримінаційного аналізу [12,17]

Модель	Методика розрахунку	Нормативне значення
Модель Р. Ліса	$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$, де X_1 – оборотний капітал/загальна вартість активів; X_2 – операційний прибуток/загальна вартість активів; X_3 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів; X_4 – власний капітал/позичковий капітал.	Критичне значення при $Z < 0,037$
Модель О. Терещенка	$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$, де X_1 – грошові надходження/зобов'язання; X_2 – валюта балансу/зобов'язання; X_3 – чистий прибуток/активи; X_4 – прибуток/виручка; X_5 – виробничі запаси/виручка; X_6 – виручка/капітал.	$0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства; $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена; $Z > 2$ – банкрутство не загрожує

ДОДАТОК Д
МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ФАКТОРНОГО
АНАЛІЗУ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця Д.1 – Факторний аналіз прибутку підприємства [13,26]

Показник	Методика розрахунку
Обсяг реалізації в натуральному вимірі	Валовий прибуток базисного періоду * (Собівартість реалізованої продукції звітного періоду / Собівартість реалізованої продукції базисного періоду-1)
Зміна структури реалізованої продукції	Валовий прибуток базисного періоду * (Чистий дохід від реалізації продукції звітного періоду / Чистий дохід від реалізації продукції базисного періоду - Собівартість реалізованої продукції звітного періоду / Собівартість реалізованої продукції базисного періоду)
Зміна рівня витрат на 1 грн реалізації продукції	Чистий дохід від реалізації звітного періоду * (Собівартість реалізованої продукції базисного періоду * Чистий дохід від реалізації продукції базисного періоду - Собівартість реалізованої продукції звітного періоду * Чистий дохід від реалізації продукції звітного періоду)